

Obsah

Obsah	VII
Předmluva	XV
Přehled základních právních předpisů	XVII
Seznam použitých zkratk	XIX
I. Obecná část	1
1. Zákonnost a právní vědomí	1
2. Prameny práva	2
3. Právo veřejné a soukromé, právní normy	5
3.1. Platnost, účinnost právních předpisů.....	7
3.2. Publikace právních předpisů	8
3.3. Výklad právní normy	8
3.4. Řešení případů výslovně právem neupravených.....	10
3.5. Systém práva	10
II. Ústavní právo.....	13
1. Ústava České republiky	13
1.1. Základní ustanovení	14
1.2. Moc zákonodárná, legislativní proces.....	15
1.3. Moc výkonná.....	17
1.4. Moc soudní.....	19
1.5. Nejvyšší kontrolní úřad, Česká národní banka	22
2. Listina základních práv a svobod.....	22
III. Ochrana lidských práv	25
1. Mezinárodní prameny lidských práv	26
2. Záruky dodržování lidských práv	26
3. Ochrana lidských práv v České republice.....	27
4. Mezinárodněprávní ochrana lidských práv.....	28
5. Veřejný ochránce práv	30
6. Ochrana před diskriminací.....	32
IV. Kodex práva soukromého.....	35
1. Právní vztahy	40
1.1. Subjekty soukromoprávního vztahu.....	41
1.1.1. Fyzické osoby.....	41
1.1.2. Ochrana osobnosti.....	44
1.1.3. Právnícké osoby	49
1.1.4. Jednání právníckých osob	59
1.1.5. Malý exkurs k obecně prospěšným společnostem	60
1.1.6. Veřejné rejstříky	61
1.1.7. Hospodářská soutěž.....	62
1.2. Obsah soukromoprávních vztahů.....	63
1.3. Předmět soukromoprávních vztahů.....	64
2. Právní skutečnosti.....	65
3. Promlčení a prekluze	70
3.1. Promlčení	70
3.2. Prekluze.....	75

4.	Rodinné právo.....	76
4.1.	Manželství.....	76
4.1.1	Exkurs k registrovanému partnerství	80
4.1.2.	Manželské majetkové právo.....	81
4.1.3.	Bydlení manželů.....	84
4.2.	Péče o dítě a jeho ochrana.....	86
4.3.	Určení rodičovství.....	88
4.4.	Osvojení	91
4.5.	Pěstounská péče	93
4.6.	Ústavní výchova.....	94
4.7.	Vyživovací povinnost.....	94
4.8.	Sociálně-právní ochrana dětí.....	96
5.	Absolutní majetková práva	98
5.1.	Vlastnictví	98
5.2.	Držba a detence	100
5.3.	Spoluvlastnictví.....	105
5.3.1.	Přídavné spoluvlastnictví	107
5.3.2.	Společenství jmění	108
5.4.	Svěřenský fond.....	111
5.5.	Věcná práva k věcem cizím	112
5.5.1.	Právo stavby	112
5.5.2.	Zástavní právo.....	112
5.5.3.	Věcná břemena.....	115
5.5.4.	Právo zadržovací	117
5.6.	Katastr nemovitostí	117
6.	Dědické právo	120
7.	Relativní majetková práva	129
7.1.	Závazkové právo	129
7.1.1.	Vznik závazků	130
7.1.2.	Směnka.....	133
7.1.3.	Změny závazků	135
7.1.4.	Zajištění a utvrzení závazků.....	141
7.1.5.	Zánik závazků	146
7.1.6.	Řádné plnění – odpovědnost za vady.....	154
7.2.	Smlouvy	158
7.2.1.	Spotřebitelské smlouvy	160
7.2.2.	Kupní smlouva	162
7.2.3.	Směnná smlouva	165
7.2.4.	Darovací smlouva.....	166
7.2.5.	Smlouva o dílo	167
7.2.6.	Smlouva o zápůjčce.....	169
7.2.7.	Smlouva o výpůjčce	170
7.2.8.	Výprosa	171
7.2.9.	Nájemní smlouva, podnájem, pacht.....	171
7.2.10.	Příkaz.....	178
7.2.11.	Zprostředkování.....	179
7.2.12.	Komise	180
7.2.13.	Zasilatelství (spedice).....	181
7.2.14.	Obchodní zastoupení.....	181
7.2.15.	Nepříkázané jednání.....	182

7.2.16. Upotřebení cizí věci ku prospěchu jiného	182
7.2.17. Smlouva o úschově	183
7.2.18. Skladování.....	184
7.2.19. Smlouva o přechodném nájmu.....	184
7.2.20. Smlouva o přepravě.....	185
7.2.21. Smlouva o účtu, jednorázovém vkladu, akreditivu a inkasu.....	187
7.2.22. Pojištění.....	188
7.2.23. Společnost (smlouva o sdružení)	189
7.2.24. Smlouva o důchodu.....	190
7.2.25. Smlouva o výměnku.....	190
7.2.26. Sázka a hra	191
7.2.27. Veřejný příslib	191
7.2.28. Veřejná soutěž	192
7.2.29. Slib odškodnění.....	192
7.2.30. Zájezd (cestovní smlouva)	192
8. Odpovědnost za majetkovou i nemajetkovou újmu a bezdůvodné obohacení	195
8.1. Předpoklady vzniku odpovědnosti za škodu	197
8.2. Rozsah a způsob náhrady škody	204
8.3. Promlčení práva na náhradu škody	207
8.4. Obecná odpovědnost za škodu	207
8.5. Odpovědnost za škodu z provozní činnosti.....	207
8.6. Škoda na nemovité věci	208
8.7. Odpovědnost za škodu na převzaté věci	208
8.8. Odpovědnost za škodu způsobenou věcí.....	209
8.9. Odpovědnost za škodu způsobenou těmi, kteří nemohou posoudit následky svého jednání.....	209
8.10. Odpovědnost za škodu způsobenou osobou s nebezpečnými vlastnostmi	211
8.11. Odpovědnost za škodu způsobenou úmyslným jednáním proti dobrým mravům	211
8.12. Odpovědnost za škodu způsobenou informací nebo radou.....	212
8.13. Odpovědnost za škodu na věcech vnesených a odložených	212
8.14. Odpovědnost za škodu způsobenou provozem dopravních prostředků.....	214
8.15. Odpovědnost za škodu způsobenou zvířetem	215
8.16. Odpovědnost za škodu způsobenou provozem zvláště nebezpečným	215
8.17. Odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku	216
8.18. Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci	217
8.19. Bezdůvodné obohacení	217
V. Pracovní právo	221
1. Účastníci pracovněprávních vztahů	222
2. Pracovní poměr	225
2.1. Vznik, změna, zánik pracovního poměru	225
2.2. Nároky z neplatného rozvázání pracovního poměru	234
2.3. Osobní spis, pracovní posudky, potvrzení o zaměstnání, odstupné	235
2.4. Pracovní doba, dovolená	236
2.5. Mzda, náhrada mzdy	239
3. Práce konané mimo pracovní poměr	241
4. Odpovědnost za škodu.....	243
4.1. Obecná odpovědnost za škodu	243

4.2.	Zvláštní druhy odpovědnosti za škodu.....	245
5.	Odbory, kolektivní vyjednávání.....	249
VI.	Občanské soudní řízení.....	253
1.	Účastníci řízení a osoby zúčastněné na řízení	256
1.1.	Zástupci účastníků.....	257
1.2.	Advokáti.....	259
1.3.	Notáři.....	260
1.4.	Státní zastupitelství	261
1.5.	Patentoví zástupci.....	262
1.6.	Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových	262
2.	Řízení v prvním stupni. Zahájení řízení.....	262
2.1.	Předběžná opatření a smírčí řízení	262
3.	Průběh řízení.....	265
4.	Dokazování.....	266
5.	Rozhodnutí.....	269
6.	Náklady řízení.....	272
7.	Řízení v II. stupni. Opravné prostředky.....	272
8.	Nesporná řízení	276
8.1.	Řízení o pozůstalosti	278
8.2.	Řízení ve věcech rodinně-právních.....	279
8.2.1.	Řízení ve věcech manželských a partnerských	279
8.2.2.	Předběžné řízení ve věci ochrany proti domácímu násilí.....	280
8.2.3.	Řízení o určení a popření rodičovství	281
8.3.	Péče soudu o nezletilé	282
8.3.1.	Zvláštní ustanovení pro řízení o navrácení nezletilého ve věcech mezinárodních únosů dětí	282
8.3.2.	Soudnictví ve věcech mládeže	283
8.4.	Řízení o osvojení.....	283
8.5.	Řízení o některých otázkách týkajících se fyzických osob.....	284
8.5.1.	Řízení o podpůrných opatřeních	284
8.5.2.	Řízení o svéprávnosti	285
8.5.3.	Řízení opatrovnické	286
8.5.4.	Řízení o povolení k zásahu do integrity.....	286
8.5.5.	Řízení detenční.....	287
8.5.6.	Řízení ve věcech nezvěstnosti a smrti.....	287
8.6.	Řízení o úschovách	289
8.7.	Řízení o umoření listin	289
8.8.	Řízení ve věcech kapitálového trhu	290
8.9.	Řízení o některých otázkách týkajících se právnických osob a ve věcech svěřenského fondu.....	290
8.10.	Řízení o předběžném souhlasu s provedením šetření ve věcech ochrany hospodářské soutěže.....	291
8.11.	Řízení ve věcech voleb do rady zaměstnanců nebo státních zaměstnanců, voleb zástupců pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a voleb členů zvláštního vyjednávacího výboru evropské družstevní společnosti.....	291
8.12.	Řízení o soudním prodeji zástavy	292
8.13.	Řízení o potvrzení evropského exekučního titulu.....	292
8.14.	Řízení o nahrazení souhlasu zástupce České advokátní komory k seznámení se s obsahem listin.....	292
8.15.	Řízení ve věcech veřejného rejstříku	293

9.	Správní soudnictví	294
9.1.	Řízení podle části páté OSŘ.....	294
9.2.	Řízení podle soudního řádu správního (SŘS)	295
10.	Výkon rozhodnutí a exekuce	299
11.	Soudní exekutoři	303
12.	Exkurs o veřejné dražbě.....	305
13.	Insolvenční řízení.....	306
14.	Alternativní řešení sporů.....	309
14.1.	Mediace, konciliace (zprostředkování)	309
14.2.	Rozhodčí řízení (arbitráž)	310
14.3.	Finanční arbitráž.....	311
14.4.	Jiné arbitráže	312
VII.	Správní právo	313
1.	Věci statusové	311
1.1.	Cizinci a uprchlíci	314
2.	Územně-správní členění	315
3.	Přestupky	318
4.	Správní řízení.....	322
5.	Živnostenské právo	323
VIII.	Ochrana životního prostředí	327
IX.	Finanční právo.....	333
1.	Státní rozpočet a rozpočty územních samosprávných celků	333
2.	Daně, poplatky, cla.....	335
2.1.	Zamezení dvojího zdanění	336
3.	Clá	337
4.	Měna a devizy.....	337
5.	Orgány finanční správy	338
6.	Česká národní banka.....	339
X.	Trestní právo hmotné.....	341
1.	Trestný čin	341
1.1.	Pojem trestného činu	341
1.2.	Vývojová stadia trestného činu, účastenství	342
2.	Skutková podstata trestného činu	343
2.1.	Objekt trestného činu	343
2.2.	Objektivní stránka trestného činu.....	344
2.3.	Pachatel trestného činu.....	345
2.4.	Subjektivní stránka trestného činu	346
3.	Okolnosti vylučující protiprávnost	347
3.1.	Nutná obrana	348
3.2.	Krajní nouze	349
3.3.	Oprávněné použití zbraně	350
3.4.	Svolení poškozeného.....	350
3.5.	Přípustné riziko	350
3.6.	Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob.....	350
4.	Tresty a ochranná opatření.....	351
4.1.	Tresty.....	351
4.2.	Ochranná opatření	362
4.3.	Ukládání opatření mladistvým pachatelům.....	365
4.4.	Ukládání opatření dětem mladším 15 let	369

5.	Systematicky vybrané skutkové podstaty nejzávažnějších a nejčastějších trestných činů.....	370
5.1.	Trestné činy proti životu a zdraví.....	370
5.2.	Trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti	372
5.3.	Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti	373
5.4.	Trestné činy proti majetku.....	374
5.5.	Trestné činy proti lidskosti, proti míru a válečné trestné činy	375
5.6.	Trestné činy obecně nebezpečné	376
5.7.	Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných.....	378
5.8.	Trestné činy proti rodině a mládeži.....	379
5.9.	Trestné činy proti České republice, cizímu státu a mezinárodní organizaci	380
5.10.	Trestné činy hospodářské	380
5.11.	Trestné činy proti životnímu prostředí	382
5.12.	Trestné činy proti branné povinnosti.....	383
5.13.	Trestné činy vojenské.....	383
XI.	Trestní právo procesní	385
1.	Základní zásady trestního řízení	385
2.	Subjekty trestního řízení	388
2.1.	Soud.....	389
2.2.	Státní zástupce.....	390
2.3.	Policejní orgán.....	391
2.4.	Obviněný, obhájce a jiné osoby s obhajovacími právy	392
2.5.	Poškozený a zúčastněná osoba.....	394
3.	Stadia trestního řízení	395
3.1.	Přípravné řízení	395
3.2.	Předběžné projednání obžaloby	400
3.3.	Hlavní líčení	401
3.4.	Odvolací řízení	403
3.5.	Vykonávací řízení.....	404
4.	Rozhodnutí v trestním řízení	405
4.1.	Rozsudek	405
4.2.	Trestní příkaz.....	406
4.3.	Usnesení	406
5.	Opravné prostředky	406
5.1.	Odvolání.....	407
5.2.	Stížnost.....	407
5.3.	Odpor.....	407
5.4.	Obnova řízení	408
5.5.	Stížnost pro porušení zákona	408
5.6.	Dovolání.....	409
6.	Zvláštní způsoby řízení.....	409
6.1.	Řízení proti uprchlému.....	409
6.2.	Podmíněné zastavení trestního stíhání	410
6.3.	Narovnání.....	410
6.4.	Řízení před samosoudcem.....	411
6.5.	Řízení po zrušení rozhodnutí nálezem Ústavního soudu	411
6.6.	Řízení proti mladistvým.....	411
6.7.	Řízení o přezkumu příkazu k odposlechu a záznamu	413
6.8.	Řízení o schválení dohody o vině a trestu.....	413

6.9. Podmíněné odložení podání návrhu na potrestání	413
XII. Evropská integrace a evropské právo	415
1. Nejvýznamnější evropské organizace.....	415
2. Evropská společenství a Evropská unie.....	416
2.1. Lisabonská smlouva.....	417
3. Evropské právo	426
4. Přidružení ČR k Evropské unii.....	428
5. Co je to Eurozóna a Schengen?	429
Věcný rejstřík.....	433

Právní úprava by měla přezkoumána být současně všeobecně vzdělanostní, a to výraznou pomocí odborných pracovníků.

Učebnice Právo pro střední a vyšší odborné školy, jejíž 1. vydání vyšlo počátkem roku 1997, bylo prvním z prvních pokusů o ucelený přehled nejdůležitějších odvětví v právním systému České republiky a jeho výkonných instancí. Autoři si byli vědomi, že učebnice musí obsahovat přehledně a stručně výuky základů práva, které střední školy musí vyučovat, a to za dvou předpokladů. Za prvé z toho, že každá škola si v rámci vyučovacího programu zvolí některý rozsah poznání, který jí bude vyhovovat, ale bude mít vždy k dispozici základní informace. Za druhé se mohli vyhnout riziku, že omezí-li se v podstatě na učební obsah, vešší se je pokus vyvěřit a učinit zrozumitelnější, nežumožní čtenáři využít přehlednost jako prostředek pro zapamatování a studenty bude nutit k pouhému memorování. Zdá se, že úsilí učebnice byla byla úspěšná a učení dosaženo. První vydání učebnice bylo přijato velmi pozitivně a bylo velmi příznivě. Do dalších vydání, zejména třetího, byly zahrnuty nové tématy, které se v té době velmi aktuálními společenskými tématy – ochrana lidských práv a občanských svobod, právní předpisy – u nichž bylo možno předpokládat i zvýšený zájem nejen studentů. Závěrem lze i zásadní informace o procesech evropské integrace a v této souvislosti i o evropském právu.

V současné době měly významnou roli nové kodifikace soukromého práva, zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, nabyl platnosti 22. 5. 2013, a po legislativní změně dne 1. 3. 2014 účinnosti. V Základech práva jsou se touto změnou poprvé vloženy i v 13. vydání, v němž výklad již vychází ze zásad, systematicky a díky novému základě soukromého práva. 18. vydání pak reagovalo významnými způsoby na změny legislativy, především podle zákona o zvláštních řízeních soudních. Aktuální vydání reaguje na změny, k nimž došlo v legislativě v uplynulých třech letech.

Autoři, jak bylo v předchozích vydáních, využili nejen svých praktických zkušeností z právního řízení při aplikaci práva, ale i svých zkušeností učitelů Právní fakulty Západočeské univerzity v Plzni. Publikace má sloužit především pedagogickým účelům, ale nejenom pro studenty v ní může najít každý, kdo se chce s právní problematikou seznámit. Přehledná a stručná není prezentována veřejná právní věda, a to ani v občanských, kterých se učebnice dotýká, nemohl být podán výklad zcela vyčerpávající. Pokud by tomu tak mělo být, mohlo by učebnice byla dříve právníkem přehlednou a stručnou a mohlo by sloužit rovněž jako příručka pro studenty a čtenáře, jimž je určena. Proto učebnice, jakožto učebnice řešit konkrétní právní problémy, musí použít především původní právní předpisy, zejména ústavní, avšak také vyhlášené, alespoň dočasně, solidní znalosti právního systému, kterými je daný problém ovládnut.

18. vydání učebnice reflektuje legislativní právní stav k 31. 5. 2022.